

Становище

от

доц. д-р Христо Василев Кожухаров, дм, вътрешен член на
научното жури на основание заповед № Р- 109-15 гр. Варна от
15.02.2016 г. на Ректора на Медицински Университет "Проф. д-р
Параскев Стоянов" гр. Варна

ОТНОСНО: Дисертационен труд на доц. д-р Лъчезар Георгиев
Хранов, дм на тема:

**"Проучвания върху някои клинични и психологични
аспекти на биполярното афективно разстройство"**

Кратки биографични бележки

Доц. Лъчезар Хранов е известен на българската психиатрична и медицинска общност лекар, преподавател и изследовател. Участията му в международни проекти му изграждат публичност и във престижни международни психиатрични организации.

Преминал е през всички етапи на кариерно развитие в медицинската наука и практика.

Защитава първата си докторска в областта на диагностиката и лечението на паническото разстройство у нас през 1996 г.

Има натрупан опит в обучението в областта на здравния мениджмънт, която се доказва с три структурирани сертификационни модула.

Има опит в участие и организиране на научни проекти, от които се открояват три международни проекта. Заемал е организационни позиции в като експерт, организатор, председател и фасилитатор в 11 организации и международни научни форуми. Участвал е в над 140 международни и над 150 национални научни събития. Член и член-основател е на 8 национални и международни медицински и психиатрични организации, сред които е и Американската психиатрична асоциация, както и Научното дружество по невропсихофармакология и невронауки. Има опит в участие в рандомизирани двойнослепи клинични фармацевтични проучвания, чиито брой възлиза на 40.

В научната му дейност на преден план се открояват впечатляващ брой цитирания (над 1100) в престижни чуждестранни издания.

Доц. Хранов има трима защитили доктори по медицина и един преминал вътрешна защита.

Наукометричен анализ на дисертационния труд

Основното направление на труда е проучването на някои ендотипове при биполарно афективно разстройство.

Дисертационният труд е структуриран оптимално. Отразен е на 180 страници, с 15 таблици и 11 фигури. Библиографията

включва 749 източника: 27 на кирилица и 722 – на латиница. 129 (17,2%) от източниците са публикувани през периода 2010–2015 г.

В дисертационния труд на доц. Хранов са обобщени изследвания в 10 направления на БАР:

1. Отложена правилна диагноза на БАР
2. ГДЕ в рамките на БАР; скрит биполяритет при УПД
3. Тревожност при БАР
4. Суицидалитет при БАР
5. Коморбидитет при БАР
6. Темперамент и БАР
7. Импулсивност
8. Когнитивни особености/промени при БАР
9. Меки неврологични признаци при БАР
10. Креативност

Тематиката на дисертационния труд се отличава със значимост и актуалност. Подобни теми са в процес на интензивно проучване в редица изследователски центрове в целия свят.

Литературен обзор, цели и задачи

Литературният обзор представлява задълбочен и критичен анализ на психиатричната теория на афективните разстройства. Засегнати са моменти от абсолютната биполярност /Kraepelin/, абсолютните форми на униполярност /Leonhard/ и балансирания подход в оценката на проблема. Внимание е посветено на ендотиповете и тяхното значение за разбирането на заболяването, последните достижения на генетиката и епигенетиката. Цикличността на БАР е приета от автора за фундамент в оценката на заболяванията. Отделна област на разглеждане е т.нар. биполярен спектър. Много съществен е аспектът на епидемиологията на БАР в големи проучвания.

Цел, материали и методи

Целта, е очертана около търсенето на ендотипове на БАР. Общият подход за достигането ѝ се формира в 4 направления:

1. когнитивни особености и нарушения;

2. невронна възбудимост (темпераментова лабилност, свръхактивация, импулсивност, тревожност, пароксизмални симптоми);
3. коморбидитет;
4. биологични терапевтични подходи.

Изследвани са общо над 1500 индивиди, болни от БАР. За обработка на резултатите са използвани дескриптивни, параметрични и непараметрични методи на оценка

Оценка на резултатите и приносите на дисертационния труд

Резултатите и приносите са представени от автора с типичната за работата му скромност и деликатност в следните области:

1. Отложената диагноза - авторът намира, че от първите симптоми на заболяването до диагнозата има латентен период от 12.5 години. Нещо повече, от появата на /хипо/маниен епизод до диагнозата има латентен период от 6.6 години.
2. Скрытата биполярност - внимание е отделено на скритата биполярност, оценена в българската извадка, разликите между униполярната и биполярната депресии. Автора доказва и че депресията при БАР се изяснява значимо по-често за първи път преди 25 годишна възраст. На основание на резултатите е изграден условен предиктивен модел за принадлежност на първи депресивен епизод към БАР, а не към УПД. Изолирани са 5 променливи в модела - възраст на поява преди 25 години, вечерно разведряване, единични манийни симптоми, соматична тревожност и липса на концентрация.
3. Тревожността при БАР – обосновава се, че при УПД има по-изразени наблюдавана и соматична тревожност.
4. Суицидалитетът при БАР - двете представени проучвания на автора показват, че при БАР има по-висок риск от опит за самоубийство.
5. Коморбидитетът при БАР – отчетени са наличието на артериална хипертония и хипотиреоидизъм, които са по-изразени при БАР, но са високи и при УПД. Както суицидното БАР, така и суицидната УПД бележат високи нива на

коморбидност с ОКР, които възлизат на 28 %. От своя страна около 70 % от болните с ОКР имат коморбидно афективно разстройство.

6. Темперамент и БАР – засегнат е проблема с водещите типове темперамент при БАР. Авторът изследва и връзката между хипертимния темперамент при БАР с алкохолната злоупотреба и суицидността.
7. Импулсивност – интересен факт от тези проучвания е, че и в депресия болните с БАР имат по-изразена импулсивност в сравнение със здравите индивиди.
8. Когнитивни особености/промени при БАР – отчетени са разликите в когнитивното функциониране между болни и здрави контроли.
9. Меки неврологични признаци при БАР – автораът установява по-изразени сензорни, моторни и комплексни МНП.
10. Креативност - авторът описва креативността при БАР с формата на обърнато "U", като в двата края на формата тя не е висока.

Използваната методология и методи на анализ в дисертационния труд дават основание изводите и приносите на автора да се приемат като научен факт.

Особено добро впечатление прави очертаването на "Ограничения". Авторът проявява високо ниво на отговорност и самокритичност към собствената си работа.

Заклучение

Авторът представя широкомащабно, задълбочено и високостойностно изследване на биполярното афективно разстройство. Подчертано достойнство на научния труд е неговото международно признание, което личи в присъствието на водещи световни изследователи в поредицата екипи провели част от изследванията, включени в дисертационния труд.

Многоаспектността на труда може да се приеме за негово достойнство, особено по отношение на очертаните приноси. Изводите и приносите са балансирани и отговарят на целите, задачите и съдържанието на труда.

Предвид изложените факти, убедено предлагам на почитаемите членове на научното жури да гласува "ЗА" присъждане

на научната степен "доктор на медицинските науки" на доц. д-р
Лъчезар Георгиев Хранов, дм.

Подпис:

25.03.2016